

ปรีดี พนมยงค์ บนมมมอมงคุษฏี พนมยงค์ บุญทัศน์กุล

ศรี ศรีอยุธยาไทย ไม่สุดสิ้นคนดี
ศรี ศักดิ์ไทยคงไทย นิมิตรในการสืบสาย
ศรี ศรีอยุธยาไทย ไม่สุดสิ้นคนดี
ศรี ศักดิ์ไทยคงไทย ทุกสมัยไทยเรื่องฤทธิ์เกริกไกล ไชโย

ทวยเทพมหไทใหญ่น้อยลอยอยู่บนนา
ข้าขอวันทาไทยเทวาริราช ประสาทอยู่คุ้มครองไทย
ขออัญลีอานภาพวิญญานไทย นิมิตรในการสืบสาน

ศรี ศรีอยุธยาไทย ไม่สุดสิ้นคนดี
ศรี ศักดิ์ไทยคงไทย ทุกสมัยไทยเรื่องฤทธิ์เกริกไกล ไชโย

จากเนื้อเพลงที่ชื่อว่า "ศรีอยุธยา" ซึ่งเป็นเพลงเอกเพลงหนึ่งในภาพยนตร์เรื่องพระเจ้าช้างเผือก ภาพยนตร์แนวสันติภาพที่สร้างและกำกับการแสดงโดยปรีดีภาพยนตร์ ดุษฎี พนมยงค์ บุญทัศน์กุล ผู้เป็นทายาทคนที่ 5 ในจำนวน 6 คนของรัฐบาลปรีดี และท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ได้ย้อนรำลึกถึงความ เป็นศิลปินของบิดาให้กับ "ผู้จัดการรายสัปดาห์" ฟังว่า

"คุณพ่อเป็นคนที่ไม่อยู่ข้างวัน ก็เลยไม่รู้ว่ามีใจชอบดนตรีมากน้อยแค่ไหน คิดว่าต้องเป็นคนที่ชอบดนตรีพอสมควรเหตุผลเพราะว่าคุณพ่อก็มี ความสนิทสนมกับพระเจนดุริยางค์อยู่ และในภาพยนตร์เรื่องพระเจ้าช้างเผือก คงจะมีการคุยกันหรือสนทนากันกับพระเจนดุริยางค์ซึ่งก็ประพันธ์เพลงให้"

โดยเฉพาะมีเพลงเอกอยู่เพลงหนึ่งชื่อเพลงศรีอยุธยา เดิมทีเป็นเพลงตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชื่อว่าเพลงสายสมร ต่อมาก็มาใช้บรรเลงโดยวงปี่พาทย์ไทยชื่อขับไม้บันฑาะว์ มาถึงยุคภาพยนตร์พระเจ้าช้างเผือก เพลงนี้ท่านองได้้นำเข้ามาเป็นเพลงเอกของภาพยนตร์ ตอนหลังก็ไม่ทราบว่ามีใครประพันธ์เนื้อเพลง"

"เพลงศรีอยุธยาเป็นทำนองโบราณ การที่นำมาเรียบเรียงเสียงประสานและประพันธ์ใหม่โดยพระเจนดุริยางค์เพื่อทำภาพยนตร์เรื่องพระเจ้าช้างเผือกซึ่งจริงๆแล้วเป็นลิขสิทธิ์ของปรีดีภาพยนตร์ ใครจะเอามาใช้น่าจะ ขออนุญาต เพราะพระเจนดุริยางค์ได้ แต่งตามที่คุณพ่อให้พล็อตมา ซึ่งรายละเอียดดิฉันไม่รู้เพราะว่าเกิดไม่ทัน เกิดปีที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องพระเจ้าช้างเผือกพอดี คือพ.ศ.2482 จากหลักฐานนี้ก็สันนิษฐานว่าคุณพ่อจะต้องเป็นคนที่มีดนตรีอยู่ในหัวใจ"

เสียงดนตรีในสายเลือด

ครูดุษฎียังเล่าเรื่องราวแต่ทหลังต่อไปอีกว่า

"ต้องย้อนอดีตคือคุณพ่อบุมีขุน นายเกิด เป็นคนจังหวัดอยุธยา ที่บ้าน นายเกิดยามว่างก็มานั่งเล่นดนตรีไทย ถึงรุ่นต่อมาก็อานายเสียง บิดาของคุณพ่อก็พัฒนามาเล่นดนตรีฝรั่งพวก ACCORDIAN พอมาถึงรุ่นคุณพ่อ พี่น้อง ทั้ง 7 คนไม่มีใครเล่นดนตรี แต่มักทบทวนถึงรุ่นหลานปู่ก็คือลูกของคุณพ่อ ในจำนวน 6 คนได้แก่ลลิตา ปาล สุตา ฤทธิดา ดุษฎี วาณี ที่ยึดอาชีพดนตรี

หากินมี 2 คนคือสุดากับดุษฎี คนอื่นๆ ไม่ได้ทำกินกับอาชีพนี้แต่มีใจรักดนตรี ทุกคน ฉะนั้นคนที่มองว่านายปรีดีจะเป็นนักคิดนักวิชาการนักกฎหมาย หรืออะไรก็ตาม แต่จริงๆแล้วคิดว่าต้องมีดนตรีอยู่ในหัวใจมาก ๆ เพียงแต่ไม่มีเวลาเล่น"

"ไม่เคยเห็นคุณพ่ออยู่ว่างเขียนหนังสืออ่านหนังสือตลอด ช่วงอยู่เมืองจีนคุณพ่อก็ฟังวิทยุเราอยู่ที่ไหนก็จะฟังข่าวสารตลอด สมัยสงครามโลก คุณพ่อฟังวิทยุสัมพันธ์มิตรซึ่งผิดกฎหมาย ต้องแอบฟัง เชื่อว่าวิทยุไม่ใช่จะมีแค่ข่าวคงจะมีเพลงเหมือนสถานีวิทยุทั่วไป เมื่อพวกเราเลือกเส้นทางเล่นดนตรี อย่างพี่สาวสุดาตอนอยู่ปารีส ห้องเราจะเป็นใต้ถุนแล้วคุณพ่อจะอยู่ข้างบนก็ซ้อมเปียโน คุณพ่อก็ฟังด้วยความสบายใจถ้าไม่ชอบก็คงจะดู แต่การสนับสนุนเรื่องลูกเรียนดนตรีได้รับ อิทธิพลจากคุณแม่ คือคุณพ่อยกการดูแลลูกให้กับคุณแม่ คุณพ่อก็มีหลักการขอให้เรียนจบมีอาชีพอะไรก็ได้ขอให้ เป็นประโยชน์ของสังคม ไม่ใช่ต้องซัดเส้นว่าลูกฉันต้องเป็นนักกม. เหมือนพ่อหรือต้องเป็นหมอเป็นนักวิทยาศาสตร์ คุณพ่อจะพูดว่าทำอาชีพอะไรก็ได้ขอให้ทำแล้วมีประโยชน์แก่สังคมแล้วก็ชื่อ-สัตย์" ดุษฎีกล่าว

ประชาธิปไตยเริ่มที่บ้าน

ความเป็นนักประชาธิปไตยของปรีดี พนมยงค์ได้ส่งผลถึงการอบรมเลี้ยงดูลูกๆและการดำเนินชีวิตในครอบครัวด้วย ดุษฎีได้บอกเล่าถึงความเป็นบ้านประชาธิปไตยว่า

"คุณพ่อก่อนจะนัดเวลาแล้วมาเริ่มคุยกันให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นบรรยากาศจะไม่ซีเรียส เมื่อเป็นเด็กก็ไม่ค่อยจะชินนักกับวิธีการนี้ แต่ก็เป็นวิถีทางประชาธิปไตยและประชาธิปไตยจะเกิดในบ้านเมืองในสังคมจะต้องเริ่มต้นจากครอบครัวก่อนเพราะฉะนั้นเราสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ เราพี่น้องๆกับคุณแม่มีอะไรก็พูดกันและถกกัน ไม่เคยว่าพ่อแม่จะต้องเผด็จการกับลูกบ้านเราไม่มีนี่คือวิญญานประชาธิปไตย"

"ด้านความผูกพันระหว่างพ่อและลูก เมื่อยังเล็ก คุณพ่อต้องทำราชการ ช่วงที่อยู่ประเทศจีนตอนนั้นอายุ 15 ปีก็อยู่กับคุณพ่อ เฉพาะครูดุษฎีเองอยู่กับคุณพ่อก่อนอายุ 30 กว่าๆก็ออกมาอยู่ฝรั่งเศสและก็เดินทางกลับเมืองไทยก่อนในบรรดาพี่น้องทั้งหมด น้องวาณีจะ

ดุษฎี พนมยงค์ บุญทัศน์กุล ทายาทของรัฐบาลปรีดี และท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

“ประชาธิปไตยจะเกิดในบ้านเมืองในสังคม จะต้องเริ่มต้นจากครอบครัวก่อน เพราะฉะนั้นเราสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ เราพี่น้องๆกับคุณแม่มีอะไรก็พูดกันและถกกัน ไม่เคยว่าพ่อแม่จะต้องเผด็จการกับลูกบ้านเราไม่มีนี่คือวิญญานประชาธิปไตย”

ใกล้ชิดคุณพ่อที่สุดเพราะว่าช่วงที่อยู่เมืองจีนก็ยาวเท่ากันและช่วงที่อยู่ฝรั่งเศสก็อยู่กระทั้งคุณพ่อเสียชีวิตในปีพ.ศ. 2526"

สนทนารธรรมท่านพุทธทาส

แม้ปรีดี พนมยงค์และครอบครัวต้องประสบกับมรสุมทางการเมือง ท่านและครอบครัวก็ได้ยึดมั่นต่อธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

"คุณพ่อได้ยึดมั่นในหลักพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม แล้วก็มีอะไรที่ก็เกิดขึ้นบ้างที่มีเหตุมีผลในตัวของมันเพราะฉะนั้นคนที่ทำไม่ดีกับเราๆจะคิดแค้นกับเขาทำไม มันไม่มีประโยชน์ ผลกรรมเขาได้รับเอง คุณพ่อก็คือเรื่องนี้เป็นเพราะว่าถ้าคุณพ่อก็คือคิดแค้นมันคงต้องมีเรื่องอะไรให้ทำอีกเยอะ ยึดที่ผลกรรมใครทำใครได้รับ เป็นหลักพุทธศาสนา ผลกรรมคือผลแห่งการกระทำคุณพ่อก็คือพูดอย่างนี้

กรรมก็คือผลแห่งการกระทำคือใครทำ คนนั้นก็ได้รับ ถ้าคนที่ทำดีก็ทำแต่กรรมดีตายแล้วเหมือนยังอยู่ ครอบครัวเราไม่เคยเคียดแค้น ถ้าคิดแค้นเราก็ไม่ใช่พุทธศาสนิกชน เราก็ไม่ใช่ทาสที่แท้ของพระพุทธเจ้า เขาเองก็จะได้รับการที่เขาได้สร้างไม่ช้าก็เร็ว หรือไม่ช้านี้ก็ช่วงลูกหลานมันต้องเกิดขึ้น คิดว่าใครทำอะไรไว้ก็ต้องรู้ตัวเอง ไม่มีใครไม่รู้ตัวเอง แต่ถ้าเราทำแต่กรรมดีเราก็สบายใจอย่างน้อยจิตใจเราก็สงบ"

"เรื่องสนทนารธรรมกับท่านพุทธทาส ท่านเจ้าคุณปัญญาล้ำให้ฟัง ครูดุษฎีเกิดไม่ทันท่านแล้วท่านพุทธทาสพูดถูกอกกับคุณพ่อ เรียกว่าธรรมิกสังคมาหมายถึงสังคมแห่งความเป็นธรรม ซึ่งท่านพุทธทาสไปในแนวพุทธศาสนา คุณพ่อก็คือไปในแนวทางโลก แต่ว่าเป็นแนวเดียวกันคือสร้างสังคมให้เป็นธรรมทั้งทางโลกและทางธรรม ฉะนั้นก็เป็นกัลยาณมิตร ซึ่งได้ยืนยันแล้วว่าท่านพุทธทาสเคยมาสนทนารธรรมกับคุณพ่อ

และคุณพ่อเคยกราบเรียนท่านพุทธทาสให้มาสร้างสวนโมกข์ที่จังหวัดอยุธยา ใครที่ได้อ่านธรรมกถาบทนี้จะทราบเองว่าท่านพุทธทาสยกย่องนายปรีดีอย่างไร ท่านพุทธทาสได้แสดงธรรมกถาในโอกาสที่เชิญอัฐิของคุณพ่อกลับเมืองไทย ท่านพุทธทาสยังมีวิจารณ์ญาณที่สูงส่งถ้าใครเป็นศิษย์ท่านและได้อ่านที่ท่านแสดงธรรมเกี่ยวกับคุณพ่อจะเข้าใจ" ดุษฎีกล่าว

บุคคลดีเด่นในรอบ 100 ปี

วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 หรือค.ศ.2000 ปรีดี พนมยงค์ บุชนียบุคคลจะมีอายุครบ 100 ปี ได้มีการเสนอให้เป็นบุคคลดีเด่นของโลกในรอบ 100 ปีโดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งในเมืองไทยเคยมีผู้ได้รับเกียรติมาแล้ว อาทิ สุนทรภู่ พระยาอนุมานราชธน

"อันนี้เป็นหัวข้อใหญ่ที่เราต้องทำการบ้านเยอะ คือจริงๆงานของคุณพ่อเยอะ แต่จะต้องมีคนรวบรวมส่งไป ที่ยูเนสโก มีการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้นมาประกอบไปด้วยคนในมหาวิทยาลัยและคนข้างนอกความจริงอย่างตอนที่คุณพ่อเสียชีวิตสำนักข่าวเอเอฟพีและสำนักข่าวใหญ่ๆจะออกข่าวหมดไม่แน่ใจว่าในพิธีภักดิ์ในต่างประเทศบางแห่งเขาอาจจะมีการรวบรวมของคุณพ่อก็คือได้ ที่สถาบันสมิธโซเนียนในอเมริกาซึ่งเป็นสถาบันวิทยาศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดมีรูปนกตัวหนึ่งที่พบบนดอยอ่างขางและดอยอินทนนท์เมื่อ 50 กว่าปีที่แล้ว เป็นนกไทยตัวแรกที่ได้รับสมญานามว่า "นกปรีดี" ซึ่งเป็นภาษาลาตินทางสถาบันได้ตั้งเป็นเกียรติแก่คุณพ่อ ในฐานะที่เป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยที่ต่อสู้กับผู้รุกรานในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ในต่างประเทศเขาจะสนใจความจริงต่างกับในเมืองไทย เมื่อพูดถึงการปกครองของไทยเขาจะพูดถึงคุณพ่อ ความจริงบางอย่างสังขธรรมบางอย่างต้องเป็นเรื่องขี้พื้นปี่ถึงจะเห็นได้ ดิฉันชอบใจกลอนบทหนึ่งจำไม่ได้ว่าใครเขียนเขาบอกว่าความจริงมันต้องปรากฏ สังขความจริงมันต้องใช้เวลานาน คือความดีของคนดี บางทีมันต้องใช้เวลานานเป็นศตวรรษหรือมากกว่า ในฐานะทายาทเราไม่เดือดร้อน เพราะเราไม่ได้อยู่เพื่อให้อนุยก้องเพราะฉะนั้นก็ต้องมอบให้เป็นหน้าที่ของคนรุ่นใหม่"

"ถ้าถามว่าอยากจะได้อะไรจากงาน 100 ปีของปรีดี พนมยงค์ ดิฉันเห็นว่าควรจัดงานเป็นเรื่องทางพิธีกรรมมากกว่า เพราะไม่เคยอยากจะให้ชื่อของคุณพ่อเด่น แต่อยากจะทำให้เรื่องราวและสิ่งที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้เข้าไปอยู่ในจิตใจคน แต่คนเราไม่ใช่ชาติหมด นายปรีดี พนมยงค์ก็คงมีข้อบกพร่องเหมือนกัน ดิฉันก็อยากจะให้คนรุ่นหลังศึกษาข้อดีมีอะไร แล้วตรงไหนที่คนรุ่นหลังเห็นว่าบกพร่องก็นำมาแก้ไขเสียรับเป็นบทเรียน คนเราที่ดี 100% ไม่มี อยากให้คุณงามความดีของนายปรีดีอยู่ในใจคนมากกว่า" ดุษฎีกล่าว